

בית המשפט המחוזי בחיפה בשבתו כבית-משפט לערעורים אזרחיים

עמ"ש 22629-03-20 א' נ' ב'

תיק חיצוני:

לפני הרכב כבוד השופטים:

סארי ג'יוסי [אב"ד]

חננאל שרעבי

עפרה ורבנר

המערערת

א.

ע"י ב"כ עוה"ד ס. בכוהיים דה וינד

נגד

המשיב

ב.

ע"י ב"כ עוה"ד ג. ברנדס

ערעור על פסק דינו של בית המשפט לענייני משפחה בחיפה (כב' השופטת ס. הנשיא אלה מירז) מיום 26.1.2020 בתיק תלה"מ 40475-07-17

פסק-דין

השופט סארי ג'יוסי [אב"ד]

בפנינו ערעור על פסק-דינו של בית המשפט לענייני משפחה בחיפה (כב' סגנית הנשיא, השופטת א. מירז) ב-תלה"מ 40475-07-17, מיום 26.01.2020, במסגרתו התקבלה תביעת המשיב, ונקבע שפסק-הדין מיום 27.08.2004 בטל מעיקרו.

הנסיבות הצריכות לעניין

1. המשיב והמערערת ניהלו קשר זוגי קצר, שלאחריו ילדה המערערת את הקטינה בשנת 2003, המשיב לא נרשם במרשם האוכלוסין כאביה של הקטינה.

בית המשפט המחוזי בחיפה בשבתו כבית-משפט לערעורים אזרחיים

עמ"ש 20-03-22629 א' נ' ב'

תיק חיצוני:

2. לאחר כשנה, ביום 13.04.2004, הגישה המערערת לבית המשפט לענייני משפחה בקריות, כנגד המשיב תביעת אבהות, תביעה "להחזקת הקטינה" וכן תביעה למזונותיה (ר' תמ"ש 04-5600). המשיב לא התגונן מפני התביעות, וביום 28.07.2004 ניתן נגד המשיב פסק-דין בהעדר על דרך חתימת פסיקתה, במסגרתו הוא חויב במזונות הקטינה בשיעור 2,522 ₪ (קרן) (להלן – "פסק-הדין הראשון").
- המערערת בקשה לגבות את מזונות הקטינה מתוקף פסק-הדין הראשון באמצעות המוסד לביטוח לאומי, אשר שילם במשך שנים ארוכות את תשלומי מזונות הקטינה לידי המערערת מכוח חוק המזונות (הבטחת תשלום), תשל"ב-1972 (להלן: "חוק המזונות (הבטחת תשלום)"). כפועל-יוצא מן הגבייה האמורה, הצטבר לחובת המשיב חוב כלפי המוסד לביטוח לאומי.
3. לאחר כעשור, ביום 26.05.2014, הגיש המשיב לבית משפט קמא תביעה לבירור אבהותו כלפי הקטינה ועתר לעריכת בדיקת סיווג רקמות (ר' תמ"ש 14-05-47014). בהסכמת המערערת נערכה הבדיקה האמורה, ממנה עלה, שהמשיב אינו אביה של הקטינה.
- ביום 02.06.2015 ניתן פסק-דין בתביעת המשיב, המצהיר שהלה אינו אביה של הקטינה. עם מתן פסק-הדין בעניין האבהות, חדל המוסד לביטוח לאומי לשלם לידי המערערת את תשלומי המזונות.
4. בחודש יוני 2015, הגיש המשיב לבית המשפט לענייני משפחה בקריות, תביעה נגד המערערת, ועתר לחיובה בחוב המזונות, אשר הצטבר לחובתו במוסד לביטוח לאומי. המשיב מחק את התביעה בהמלצת בית המשפט לשם מיצוי ההליכים מול המוסד לביטוח לאומי.
5. המשיב פנה ביום 05.05.2016 אל המוסד לביטוח לאומי בבקשה לבטל את חובו מן הטעם שהוא אינו אבי הקטינה. ביום 11.05.2016 נדחתה בקשתו של המשיב מן הנימוק שהמוסד לביטוח לאומי פעל בהתאם לפסק-הדין הראשון. עוד צוין בתשובת המוסד לביטוח לאומי, שכל שיקבע שפסק-הדין בטל מיום נתינתו, אזי ניתן יהא למחוק את החוב התלוי ועומד נגד המשיב.
6. במסגרת ההליך בבית המשפט לענייני משפחה מושא הערעור שבפנינו, עתר המשיב להצהיר על בטלות פסק הדין מעיקרו.

בית המשפט המחוזי בחיפה בשבתו כבית-משפט לערעורים אזרחיים

עמ"ש 20-03-22629 א' נ' ב'

תיק חיצוני:

טענות הצדדים בפני בית משפט קמא

7. לטענת המשיב, המערערת ראתה בו "טרף קל" נוכח מצבו הנפשי המערער, והציגה בפניו ובפני בני-משפחתו מצג שווא לפיו הקטינה היא בתו, למרות שידעה שאין זו האמת.

גם מפני בית המשפט, כך נטען, הסתירה המערערת את העובדה שבמועדים הרלוונטיים קיימה קשרים מיניים גם עם גברים נוספים מלבד עם המשיב. לפיכך, נטען בפני בית משפט קמא, כי פסק-הדין הראשון ניתן בתרמית, ואלמלא הסתרת המידע מפני בית המשפט, לא היה ניתן.

עוד נטען, כי יש ללמוד מעדותו של חבר הוועדה לבחינת חובות בפני בית המשפט, שנוכח נסיבות העניין החריגות, הסיכון שבהעברת החוב על כתפי הנתבעת, הוא סיכון קיים, אך אינו מחויב המציאות, וכי קיימת למערערת אפשרות לבקש את מחיקת החוב.

8. מנגד, טענה המערערת, כי עילת התביעה לא הוכחה, והמזונות ששולמו לה "נאכלו". ההליך הנוכחי, כך נטען בפני בית משפט קמא, הוא "גלגול" של הליך קודם בו נקט המשיב לביטול המזונות, בבית המשפט לענייני משפחה בקריות. הליך שנמחק בהמלצת בית המשפט והמערערת הסכימה לוותר על הוצאותיה.

עוד נטען, כי המערערת הציעה למשיב בעבר לערוך בדיקת אבהות, והלה השתהה כ-10 שנים, תוך שהוא מודע לקיומו של פסק-הדין הראשון, עת כתב-התביעה בהליך הראשון, נמסר לידיו ביום 20.04.2004. לו היה המשיב מתגונן מפני התביעות במועד, לא היו הצדדים מגיעים למצב הדברים האמורים, מקל וחומר שעה שהמשיב ידע שהמערערת בהריון, ובחר "לשבת על הגדר" ולא לגלות אחריות.

עוד ובנוסף נטען, כי אין כל הבטחה שהחוב לא יושת על כתפיה, וכי החוב האמור נוצר רובו ככולו בשל השתהות המשיב. המערערת, כך נטען בפני בית משפט קמא, הסתמכה על פסק-הדין הראשון ועל תשלומי המזונות, וכיום אין ביכולתה הכלכלית לעמוד בהשבת החוב. אליבא דמערערת, תוצאה זו תהווה חוסר צדק קיצוני ובלתי מידתי.

פסק-דינו של בית משפט קמא

בית המשפט המחוזי בחיפה בשבתו כבית-משפט לערעורים אזרחיים

עמ"ש 22629-03-20 א' נ' ב'

תיק חיצוני:

9. בית משפט קמא סקר את המתווים שנקבעו בתקנה 201 רישה לתקנות סדר הדין האזרחי, **התשמ"ד-1984** (להלן: **"תקנות סדר הדין האזרחי"**), באשר לביטול החלטות שניתנו בהעדר הגנה. המתווה הראשון להפעלת שיקול-דעתו של בית המשפט, כך נקבע, הוא ביטול פסק-דין מחובת הצדק כאשר מתווה זה מתייחס לפגם שנפל במסירת כתב-התביעה לידי המבקש ביטולו של פסק-דין.

בענייננו, כך קבע בית משפט קמא, הציגה המערערת את אישור המסירה שנחתם ביום 20.04.2004 ומתנוססת עליו חתימה הנחזית להיות חתימת ידו של המשיב, עת צוין, כי קיים דמיון ניכר בין חתימה זו לחתימת ידו של המשיב על תצהירו. בית משפט קמא הדגיש, כי על אף שבחקירתו השיב המשיב, כי זו אינה חתימתו, הלה לא התייחס למעמד קבלת התביעה או לאישור המסירה כלל. לפיכך נקבע, כי לא נפל פגם במסירת התביעה או בפסק-הדין באופן שמקים עילה לביטולו מחובת הצדק.

10. גם על-פי המתווה השני, לפיו ביטול פסק-הדין נתון לשיקול-דעתו של בית המשפט, שיכריע בסוגיה האמורה בהתאם לצמד מבחנים: הסיבה למחלוקת של המבקש להתגונן מפני התביעה, ומידת סיכויי ההצלחה שיש בהגנתו, אין לבטל את פסק-הדין הראשון.

בענייננו, כך קבע בית משפט קמא, גם לו תתקבל טענת המשיב, לפיה מצבו הנפשי היה רעוע עד כדי היותו שבר כלי, והתקופות בהן ריצה מאסר בפועל לאחר לידת הקטינה תילקחנה בחשבון, לא יהיה בכך צידוק לשיהוי בן עשור שנים עד להגשת תביעת האבהות מטעמו בשנת 2014.

באשר לסיכויי ההצלחה להגנת המשיב, נקבע, כי הצלחת הגנתו מובטחת הואיל והוכח למעלה מכל ספק שהמשיב אינו אביה של הקטינה. חרף מחלוקתו של המשיב, כך נקבע, והשיהוי החרף בו הוא נקט, הותרת פסק-הדין על כנו תביא לאי-צדק קיצוני כלפיו, או להימשכותו של אי-צדק ועיוות-הדין. עוד נקבע, כי **"אין לכחד שהשיהוי החרף בו נקט התובע הוא שהביא באופן ישיר לתפיחת החוב לממדיו הנוכחיים. ויחד עם זאת, במסגרת הסעד הקונקרטי העומד לפניי, בשים לב להגבלות אותן נטל על עצמו בית משפט זה בהכרעה זו, מידת אחריותו של מי מהצדדים ליצירת החוב וממדיו אינה עומדת להכרעתי"**.

למרות, כך נקבע, שיש ליתן את הדעת לשיהוי הניכר בו נקט המשיב, הואיל והעילות לביטול פסק-דין שניתן בהעדר הגנה, כפופות למניין הימים הנקוב בה, לא הצליח בית משפט קמא לקבוע ממצאים במישור העובדתי, וקבע, כי הצדק מחייב ביטולו של פסק-הדין האמור חרף חריגת

בית המשפט המחוזי בחיפה בשבתו כבית-משפט לערעורים אזרחיים

עמ"ש 20-03-22629 א' נ' ב'

תיק חיצוני:

הבקשה לביטולו מסד הזמנים הנקוב בתקנה 201 לתקנות סדר הדין. לפיכך נקבע, כי בענייננו, שיקולי הצדק כלפי המשיב גוברים על עקרון סופיות פסק-הדין, מקל וחומר שעה שהמשיב נושא **בחוב בגין מזונות קטינה שהוא אינו אביה**, ולכן הורה בית משפט קמא על ביטול פסק-הדין.

11. עוד נקבע, כי שאלת האבהות הביולוגית קשורה בעבותות לשאלת המזונות, וזאת בשים-לב להוראות סעיף 3(א) לחוק לתיקון דיני המשפחה (מזונות), תשי"ט-1959, וכי אדם אינו חייב במזונות הקטינים שאינם שלו, ושל מי שאינו בן או בת זוגו.

12. עוד ובנוסף נקבע, כי טענת המשיב, לפיה פסק-הדין בענייננו ניתן על בסיס "תרמית" לא הוכחה, וכי על אף שמחקירת המערערת עולה שקינן בה אמנם ספק, על בסיס העובדה בה הודתה שקיימה יחסים בעת הרלוונטית, למצער, עם גבר אחד נוסף, עולה שהיא הייתה בטוחה מעל לכל ספק שהמשיב הוא אבי הקטינה.

בית משפט קמא קבע, כי "מקובלת עלי עוד גרסתה לפיה אמנם קיימה בעת הרלוונטית יחסי אישות עם גבר אחר, אלא שביחסיה עם התובע "נקרע הקונדום" (ע' 21, ש' 24-11; וגם ע' 24, ש' 4). אף על פי שבמישור המעשי והמשפטי כאחד אין בעובדה זו, בהנחה שנכונה, כדי להוות ראיה כלל, מקובל עלי שבתחושתה הפנימית, האמינה שהתובע הוא אכן אבי הקטינה".

בית משפט קמא מצא את עדותה של המשיבה מהימנה ועקבית בכל הנוגע לטענתה, לפיה הציעה למשיב זמן רב לפני שפתח בהליכים מטעמו, הוכחה לשביעות רצונו באמצעות ביצוע בדיקת אבהות, וכי היה זה המשיב, אשר סירב להצעותיה אלו. דברים אלו נכונים מקל וחומר, כך נקבע, שעה שהמערערת הסכימה באופן מידי וללא תנאי לבקשת המשיב לערוך בדיקת רקמות.

13. נוכח האמור לעיל קבע בית משפט קמא, כי לא נפל רבב בהגשת תביעת המזונות מצד המערערת, וכי היא הייתה סמוכה ובטוחה שהמשיב הוא אבי הקטינה. עוד נקבע, כי המערערת הסתמכה על פסק-הדין הראשון בתום-לב, וגבתה את מזונות הקטינה באמצעות המוסד לביטוח לאומי באופן שמתיר לה הדין. מנגד, כך נקבע, את שיעורו החריג של החוב יש לייחס למשיב, הואיל והלה השתהה באופן חריג.

בית משפט קמא הדגיש, כי החוב משקף מזונות ש"נאכלו", וכי השבת מזונות שנאכלו היא בבחינת חריג שהדין אינו מבכר מקל וחומר שעה שמצבה הכלכלי של המערערת, אינו צפוי להשתפר בעתיד הנראה לעיל.

בית המשפט המחוזי בחיפה בשבתו כבית-משפט לערעורים אזרחיים

עמ"ש 22629-03-20 א' נ' ב'

תיק חיצוני:

14. בסיפא של פסק-הדין נקבע, כי: "התוצאה הצודקת לפי ראות עיניו של בית המשפט היא אפוא, שאין להשית על הנתבעת חובה להשבת החוב בגין מזונות שנאכלו – חובה בה לא תוכל לעמוד לכאורה – וככל שיעשה כן, יש לקבל בקשתה של הנתבעת על ידי הגופים המוסמכים, שלא להשית עליה את תשלום החוב או חלק ממנו. כאמור, בתשלומי המזונות זכתה הנתבעת כדין ובתום לב כל עוד שולמו לה ע"י המל"ל".

טענות הצדדים בערעור

15. המערערת מיאנה להשלים עם תוצאת פסק-הדין, וערערה מונח בפנינו.

לטענתה, שגה בית משפט קמא עת ביטל את פסק-הדין הראשון מעיקרו, באופן שמלוא חוב המזונות שהצטבר במוסד לביטוח לאומי בתקופה שבין יולי 2004 עד מאי 2015 הועבר אליה. אין מחלוקת, כך נטען, שהמערערת פעלה כדין, בתום-לב מוחלט, וכי מזונות הקטינה "נאכלו" ולפיכך תוצאת פסק-דינו של בית משפט קמא פוגעת במערערת באופן בלתי-מידתי.

לטענת המערערת, היה על בית משפט קמא ליתן משקל ראוי וצודק להעדר שיתוף-הפעולה של המשיב, ולשיהוי שנקט בסוגיית בירור אבהות. למרות שהשיהוי הניכר בו נקט המשיב, כך אליבא דמערערת, הוא הגורם הישיר לנזק המצטבר, לא ניתן לכך משקל במסגרת פסק-הדין. תוצאת פסק-דינו של בית משפט קמא, כך נטען, עלולה ליצור מדרון תלול בנוגע להשלכות על פסקי-דין אשר ניתנים במעמד צד אחד בכלל, ועל עיקרון ההסתמכות בפרט.

עוד נטען, כי אילו ההליך המשפטי בעניין אבהותו של המשיב היה מתברר כבר במועד מתן פסק-הדין הראשון, כל ההליך מושא הערעור היה מתייתר, והמערערת יכולה הייתה, כלשונה, "להיערך אחרת לרבות מזעור הנזקים שנגרמו לקטינה.... ובעניין "נזקים" הכוונה גם לעובדה כי המערערת הייתה סמוכה ובטוחה שהמשיב הינו אביה של הקטינה ולכן לא פעלה בדרך חלופית בו ייתכן והייתה מוגשת תביעה לאבהות נגד אדם אחר שכן עולה כי ככל הנראה המערערת נכנסה להריון ממערכת יחסים קודמת אך בשל העובדה כי אמצעי ההגנה בו השתמשו הצדדים נקרע – סברה המערערת בתום-לב כי תוצאה מכך נכנסה להריון מהמשיב" (פסקה 13 לכתב-הערעור).

בית המשפט המחוזי בחיפה בשבתו כבית-משפט לערעורים אזרחיים

עמ"ש 20-03-22629 א' נ' ב'

תיק חיצוני:

המערערת הדגישה, כי פסק-הדין הראשון ניתן כדין, וכי לא נפל בו כל פגם או טעות, ולפיכך שגה בית משפט קמא עת ביטל אותו מטעמים של צדק, תוך גרימת אי-צדק למערערת, ויצירת חוסר-איזון, שעה שהמזונות "נאכלו", וכי למשיב קיים למצער "אשם תורם" במצב שנוצר.

עוד ובנוסף טענה המערערת, כי בקשתו של המשיב לביטול פסק-הדין הוגשה כעשור לאחר מתן פסק-הדין הראשון, וזאת למרות שהלה קיבל את כתבי-הטענות כדבעי, ואף חתם על אישור מסירה ביום 20.04.2004. אין מחלוקת, כך נטען, כי המשיב ידע על קיומו של פסק-הדין הראשון מזה זמן רב, ולמרות זאת לא נקט בכל הליך משפטי בעניין, אלא בחלוף כעשור מיום מתן פסק-הדין.

יתרה מכך, נטען, כי המשיב ידע שהמערערת הרתה כבר בתחילת ההריון, וכי הוא עצמו הודה שהמערערת פנתה אליו מספר פעמים על-מנת שיערוך בדיקת אבהות, אולם המשיב סירב הואיל ולטענתו לא היה לו מספיק כסף לכך. המערערת, כך נטען, נישאה לאחרונה לתושב חוץ המתגורר בארצות-הברית, והתכוונה לעבור להתגורר עם ילדיה שם. פסק-דינו של בית משפט קמא, שמשית עליה חוב עצום, אשר אין ביכולתה לשלם, מונע ממנה לעשות כן.

16. מנגד, טען המשיב, כי לא נפלה כל שגגה בפסק-דינו של בית משפט קמא הואיל ופסק-הדין ניתן לאחר שקילת כלל השיקולים הרלוונטיים, ותוך איזון בין האינטרסים השונים. סוגיית ה"אשם התורם" היא מתחום הנזיקין והנשיאה באחריות לנזק, ככל שהיה כזה, ואין מקומה של טענה זו להתקבל במסגרת ההליך מושא הערעור שבפנינו.

נטען, כי לא ידוע בשלב זה אם נגרם למערערת נזק ומה גובהו הואיל ופתוחה בפניה הדרך להגיש בקשה לוועדה לבחינת חובות של המוסד לביטוח לאומי, שבסמכותו לבטל את החיוב או לחלופין להפחיתו, וזאת אף-בשים לב לעמדת המוסד לביטוח לאומי, כפי שזו נשמעה בפני בית המשפט לענייני משפחה.

עוד נטען, כי סיכויי הצלחתו של המשיב גבוהים לאור העובדה, כי הוכח שהוא אינו אביה של הקטינה.

עוד ובנוסף נטען, כי פסק-דינו של בית משפט קמא משקף את האיזון הנכון בין האינטרסים שעה שבמסגרת פסק-דינו עשה כל שלא כל ידו על-מנת לסייע למערערת בפנייתה לוועדה לבחינת חובות של המוסד לביטוח לאומי.

בית המשפט המחוזי בחיפה בשבתו כבית-משפט לערעורים אזרחיים

עמ"ש 20-03-22629 א' נ' ב'

תיק חיצוני:

המשיב הדגיש, כי בפסק-הדין הראשון נפל פגם היורד לשורשו של עניין שעה שהמשיב חויב במזונות קטינה שאינה ביתו בניגוד לדין. פסק-הדין הראשון, כך נטען, ניתן בדרך של פסיקתה, מבלי שבית המשפט שקל את גובה סכום המזונות, מבלי שהוכחו לו צרכי הקטינה, ומבלי שהוכחה חבותו של המשיב, שלא היה רשום כאביה של הקטינה. על בתי המשפט, כך אליבא דמשיב, לנקוט זהירות יתרה במתן פסקי-דין מן הסוג האמור, ולמצות את הליכי בירור האבהות גם אם לא הוגש בגדרם כתב-הגנה.

17. ביום 04.05.2020, קיימתי דיון, אליו הגיעה המערערת בלבד, אשר עתרה שנית למתן עיכוב-ביצוע לפסק-דינו של בית משפט קמא.

לאחר ששבתי ועיינתי בבקשה האמורה, ועל אף שהמשיב לא הגיב עליה עד ליום הדיון, הוריתי על עיכוב-ביצוע פסק-הדין האמור, וזאת גם נוכח קיום הדיון, אליו לא התייצב המשיב, וגם בשים לב לעובדה, כי אין בעיכוב הביצוע כדי לפגוע במשיב.

18. ביום 06.07.2020 התקיים בדיון במעמד שני הצדדים, במסגרתו הוסכם על דחיית הדיון למועד מאוחר יותר על-מנת לאפשר את-מיצוי ההליך בפני המוסד לביטוח לאומי, ועל-מנת לזמן את עורכת-הדין רויטל חן, מנהלת המחלקה המשפטית במוסד לביטוח לאומי, סניף חיפה, לדיון האמור.

19. ביום 22.09.2020, התקיים דיון נוסף, בו נכחו גם נציגות המוסד לביטוח לאומי, עורכות-הדין יעל בר טל ורויטל חן, אשר ציינו, כי אין להן כל עמדה באשר לערעור עצמו.

בנוסף ציינו, כי חוב מזונות לא ניתן לביטול, וזאת בניגוד לחוב גמלאות, אשר ניתן לבחינה במסגרת הוועדה לבחינת חובות. החייב, כך צוין, רשאי להגיש בקשה לוועדה האמורה, אשר תדון בנסיבות היווצרות החוב, משך תשלום הגמלה שלא כדן, ומצב סוציאקונומי. הודגש, כי הוועדה עשויה להחליט על ביטול החוב כולו או לחלופין חלקו, אולם ראשית קיים צורך בקיומו של חוב חלוט או פסוק.

עוד הודגש, כי בשל השיהוי בתביעת המשיב נגרם נזק ראיתי, במסגרתו איתר המוסד לביטוח לאומי מכתבים החל משנת 2010, הגם שתיק ההוצאה-לפועל נגדו נפתח בשנת 2005. בשנת 2011,

בית המשפט המחוזי בחיפה בשבתו כבית-משפט לערעורים אזרחיים

עמ"ש 20-03-22629 א' נ' ב'

תיק חיצוני:

כך צויין, לאחר שהודבקה אזהרה על דלת ביתו של המשיב, בשדרות בן צבי, החלו לנקוט נגדו בהגבלות של רישיון נהיגה וכרטיס אשראי.

באת-כוחה של המערערת טענה, כי גם אילו תפטור הוועדה את המערערת מכל חובות המזונות לכתפיה בעקבות פסק-הדין של בית משפט קמא, ונזקה יופחת, קיים קושי עם פסק-הדין האמור, והקביעות שנקבעו בו, במסגרתן בוטל מעיקרו פסק-הדין הראשון.

מנגד טענה באת-כוחו של המשיב, כי דווקא משום שניתן לפנות לוועדה על חוב גמלאות בלבד, אין כל משמעות לשאלה אם פסק-הדין חלוט, הואיל וככל שפסק-הדין יבוטל אין למשיב חוב גמלאות, והחלטת הוועדה גם היא מתבטלת מעיקרה.

במסגרת דיון זה, הוחלט, כי על יסוד המוסכם, יוכלו הצדדים להגיש לבית המשפט את מלוא המסמכים העומדים לרשותם מתוך תיק ההוצאה-לפועל שנפתח נגד המשיב בגין חיובו במזונות בהתאם לפסק-הדין הראשון.

עוד הוחלט, כי כל אחד מן הצדדים יהא רשאי להגיש כל מסמך, גם כזה שלא הוגש לפני בית משפט קמא, ורלבנטי לשאלת ידיעת המשיב בדבר מתן פסק-הדין הראשון, לרבות מסמכים או החלטות של לשכת ההוצאה-לפועל בדבר הטלת הגבלות שונות על המשיב.

דיון והכרעה

20. לאחר שנתתי דעתי לפרוטוקולים של הדיונים שהתקיימו בפני בית משפט קמא, לכל התיעוד הרלוונטי, לרבות תיק המשפחה משנת 2004 (תמ"ש 5600-04 ואח'), לאחר שהוריתי על המצאתו ללשכתי, לפסק-דינו של בית משפט קמא, לנימוקי הערעור, לעיקרי הטיעון של הצדדים ותיקי המוצגים, לרבות טיעוניהן בעל-פה של באת-כוח הצדדים בדיונים שהתקיימו בפנינו, מסקנתי היא שדין הערעור להתקבל חלקית, כפי שאפרט להלן, וכך אציע לעמיתי.

21. ענייננו בשרשרת אירועים, שראשיתם בשנת 2004, עת הגישה המערערת נגד המשיב שתי תביעות, האחת לאבהות והשנייה למזונות הקטינה, כשהשניה התקבלה בהעדר הגנה על דרך חתימת פסיקתה, המשכה בעשור של שתיקה מצידו של המשיב, שעה שהמוסד לביטוח לאומי נכנס לנעליו ושילם את דמי-המזונות, וסופם בבדיקת אבהות במסגרת תביעה שהגיש המשיב בה התגלה, כי

בית המשפט המחוזי בחיפה בשבתו כבית-משפט לערעורים אזרחיים

עמ"ש 20-03-22629 א' נ' ב'

תיק חיצוני:

אינו אביה של הקטינה, אשר בעקבותיה בוטל פסק-הדין הראשון וכפועל-יוצא, חבותו של המשיב בדמי-המזונות.

22. בית משפט קמא קבע בפסק-דינו, בפסקאות 36-37 כך:

"בהביט בית המשפט על נסיבות העניין, בהינתן שדין פסק הדין להתבטל וסיכויי ההגנה מובטחים, אני מוצאת ששיקולי הצדק כלפי התובע גוברים על עקרון סופיות פסק הדין. אני מוצאת עוד ששיקול מדיניות שיפוטית, בית המשפט אינו יכול להותיר על כנו מצב דברים בו נושא פלוני בחוב בגין מזונות קטינה שהוא אינו אביה. לפיכך מוצא בית המשפט לנכון להורות על ביטול פסק הדין על פי שיקול דעתו.

למען הסר ספק, תוצאת ביטול פסק דין מתוקף תקנה 201, היא חזרה למצב שהתקיים עובר למתן פסק הדין בהעדר, כאילו לא ניתן (ר' משה קשת לעיל, 1220). לרוב, משמעות הדבר היא הגשת כתב הגנה וקיום דיון בתובענה. בענייננו בהינתן שהתובע אינו חב במזונות הקטינה, משמעותו המצומצמת של הביטול היא ההכרזה לפיה פסק הדין בטל מעיקרו והתביעה נדחית".

כלל ידוע הוא, כי אין זו מדרכה של ערכאת הערעור להתערב בממצאי מהימנות ובקביעת עובדות, אשר נקבעו על-ידי הערכאה הדיונית, והיא אינה מעמידה עצמה במקום הדרגה הראשונה בבחינת המערכת הראייתית שנפרשה בפניה. שונה הדבר, עת בולטת על-פני הפסק טעות משפטית שורשית או כשהדברים מופרכים על פניהם ובלתי סבירים (ר' בספרם של ט' חבקין וחי' בן-נון **הערעור האזרחי** מהדורה שלישית עמודים 474-475).

וכן דבריו של כב' השופט ד. מינץ ב-ע"א 8191/16 דיאליט נ' אברהם הרר (17.06.2019):

"כאמור, הלכה נוסנה היא שאין זה מדרכה של ערכאת הערעור להתערב בממצאי עובדה ומהימנות שנקבעו על ידי הערכאה הדיונית. זאת, מפני שבידה של הערכאה הדיונית האפשרות להתרשם מהעדים ומחקירתם על דוכן העדים, ולבחון כל ראייה וחוות-דעת לעומק. התערבות ערכאת הערעור תיעשה במקרים חריגים וקיצוניים בלבד, כגון מקרים בהם נפל פגם בהכרעתה של הערכאה הראשונה היורד לשורשו של עניין, או

בית המשפט המחוזי בחיפה בשבתו כבית-משפט לערעורים אזרחיים

עמ"ש 20-03-22629-א' נ' ב'

תיק חיצוני:

כשהדברים אינם מבוססים על פניהם (אורי גורן סוגיות בסדר דין אזרחי 1026 (מהדורה שתיים עשרה, 2015); ע"א 4175/12 תעשית אבן וסיד בע"מ נ' גזיר [פורסם בנבו] (10.3.2014); ע"א 3894/03 דויטש נ' ישראלאורס בע"מ [פורסם בנבו] (23.8.2012)).

גם בענייננו, אין בכוונתי לסטות מן הכלל האמור ולהתערב בממצאים העובדתיים שקבע בית משפט קמא. יחד עם זאת, במקום שבו שגה בית משפט קמא באופן הפעלת שיקול הדעת, או עת הגיע למסקנה משפטית שגויה, כבענייננו, על בית משפט שלערעור להתערב במסקנות אלו, ואין בכלל אי-ההתערבות כדי להגביל את התערבות ערכאת הערעור בקביעות בית משפט קמא.

יפים לענייננו דבריו של כב' השופט י. אלרון ב- ע"פ 229/19 מדינת ישראל נ' פלוני (30.12.2019):

"יחד עם זאת, אחד החריגים הידועים לכלל אי-התערבותה של ערכאת הערעור בממצאי הערכאה הדיונית, הוא כאשר ממצאים אלו מתבססים על שיקולים שבהגיון או מסקנות משפטיות שגויות, להבדיל מהערכת מהימנות ברורה וחד משמעית של העדים (ראה, בין היתר: ע"פ 8146/09 אבשלום נ' מדינת ישראל, [פורסם בנבו] בפסקה 19 (8.9.2011))."

23. הגם שסבורני שצדק בית משפט קמא בכל הנוגע למסקנה אליה הגיע, ובמסגרתה בוטל פסק-הדין הראשון, מסקנתו, כפי שזו באה לידי ביטוי בפסקה 31, אשר קובעת, כי: **"...ויחד עם זאת, במסגרת הסעד הקונקרטי העומד לפניי, בשים לב להגבלות אותן נטל על עצמו בית משפט זה בהכרעה זו, מידת אחריותו של מי מהצדדים ליצירת החוב וממדיו אינה עומדת להכרעתי",** שגויה, ואנמק.

ענייננו כאמור בשרשרת אירועים, שהובילה לתוצאה לפיה קיימת חבות בסך של כ- 350,000 ₪ של מי מן הצדדים למוסד לביטוח לאומי בגין דמי המזונות ששולמו על-ידו לקטינה.

שרשרת אירועים זו גרמה ל-"תאונה משפטית", במסגרתה חויב המשיב בתשלום דמי-מזונות של הקטינה על אף שלא היה רשום כאביה, לא הוכח שהוא אביה, ולימים אף התברר, כי הוא אינו אביה. מאידך יודגש, כי בעוד המשיב "שקט על שמריו" במשך למעלה מעשור, הסתמכה המערערת על פסק-הדין הראשון, ודמי-המזונות "נאכלו" על-ידי הקטינה.

בית המשפט המחוזי בחיפה בשבתו כבית-משפט לערעורים אזרחיים

עמ"ש 20-03-22629 א' נ' ב'

תיק חיצוני:

כפי שציינתי לעיל, נכון עשה בית משפט קמא את ביטול את פסק-הדין הראשון, ברם דומני, כי בנסיבות המיוחדות והקונקרטיות של התיק שבפנינו, אין משמעות ביטול פסק-הדין האמור – ביטול כלל החיובים הנובעים ממנו, מקל וחומר שעה שפסק-הדין בעניין המזוונת ניתן בשל העדר הגנה, ומבלי שניתן פסק-דין המצהיר על אבהותו של המשיב.

ר' דניאל 4693/05 בי"ח כרמל-חיפה נ' עדן מלול, 29.08.2010 (להלן: "עניין עדן מלול"), שם הוחלט, כי הגם שבטל פסק-הדין שחייב את העותרים בתשלום פיצוי למשיבה, לא חויבו המשיבים להשיב לעותרים את הפיצויים ששולמו להם.

ויפים דבריו של כב' המשנה לנשיאה בדימוס השופט א. ריבלין, בפסקה 45 לעניין עדן מלול, בשינויים המתחייבים:

"על-כן, נשאלת השאלה כיצד יש לסיים מבחינה פרקטית את הפרשה הקשה שמונחת לפנינו. שקלנו להחזיר את הדיון לבית-המשפט המחוזי לשם בירור מלא של טענות אפשריות בנוגע ליישום המבחן המוצע, בנסיבות המקרה. אולם, באנו לכלל מסקנה, כי פתרון זה אינו מעשי בנסיבות העניין. התביעה שלפנינו הוגשה בשנת 1994. פסק-הדין של בית-המשפט המחוזי שבו נפסקו למשיבה פיצויים בגין מקצת מניזקה, ניתן בשנת 2002. פסק-הדין בערעור שהוגש לבית-המשפט העליון, שניתן בשנת 2005, הפחית בשיעור הפיצויים. היום מצויים אנו שנים רבות לאחר שהוגשה התביעה לראשונה, ושנים רבות לאחר שמרבית הפיצויים שולמו בפועל למשיבה. בנסיבות אלה, נראה כי אין מקום, בעקבות הדיון הנוסף שהוקדש לשאלה המשפטית, להחזיר את הדיון לבית-המשפט המחוזי. קיום דיון מחודש בערכאה המבררת יצריך, מן הסתם, הגשת חוות-דעת ועריכת בירור עובדתי ומשפטי מלא, שלאחריו אפשרות של ערעור לבית-המשפט העליון. הליך כזה יש בו לא רק התעמרות של ממש במשיבים – הם התובעים – אלא חוסר מעשיות מובהק, ונראה כי גם חוסר תוחלת. לפיכך, במקרה המיוחד שבפנינו, משניתנה הכרעה בשאלה המשפטית העקרונית, אין מקום לקיים בירור פרטני נוסף ומחודש בבית-המשפט המחוזי, ויש להתחשב במציאות הנורמטיבית שנוצרה. סבור אני, לפיכך כי ראוי לאמץ את הצעתה של

בית המשפט המחוזי בחיפה בשבתו כבית-משפט לערעורים אזרחיים

עמ"ש 20-03-22629 א' נ' ב'

תיק חיצוני:

חברתי הנשיאה ד' ביניש לפיה יש להותיר בידי המשיבים את הכספים ששולמו להם עד כה – ולא לחייב את העותרים בתשלום סכומים נוספים למשיבים."

בנוסף סבור אני, כי שגה בית משפט קמא בקובעו, כי על ההכרעה בענייננו להיות בינארית, וכי **"מידת אחריותו של מי מהצדדים ליצירת החוב וממדיו אינה עומדת להכרעתי"**. לטעמי עת עסקינן ב- "תאונה משפטית" – מן הסוג שבענייננו, ההיגיון, השכל-הישר, והצדק מובילים כולם לשאלת אחריותו של כל אחד מן הצדדים לגובה החבות למוסד לביטוח לאומי.

24. בבחינת האחריות לחבות זו קיימת מן הצד האחד תביעתה של המערערת, במסגרתה נטען, כי אין לה כל ספק שהמשיב הוא אביה של הקטינה, הואיל ובאותה עת לא הייתה בקשר עם כל גבר אחר, ובשים-לב לעובדה שהמציאות הנכוחה מצביעה אחרת.

אדגיש, כי מקבל אני את קביעתו העובדתית של בית משפט קמא, בפסקה 58 לפסק-דינו: **"שוכנעתי כאמור שהנתבעת פעלה לקבלת פסק הדין בתום לב, ואף לא נפל רבב ברצונה לגבות את המזונות באמצעות המל"ל. הסתמכותה על פסק הדין היתה אף היא בתום לב ולא מצאתי לייחס לה כל הטעיה או הסתרה בהקשר זה"**, ובסיפא של פסקה 43: **"מקובל עלי שבתחושתה הפנימית, האמינה שהתובע הוא אכן אבי הקטינה"**.

יחד עם זאת לא ניתן להתעלם מן האמור ברישא של פסקה 43 לפסק-דינו של בית משפט קמא, לפיו: **"מחקירת התובעת עולה שקינן בה אמנם ספק, על בסיס העובדה בה הודתה שקיימה יחסים בעת הרלוונטית, למצער עם גבר אחד נוסף. ויחד עם זאת, אני מקבלת את טענת הנתבעת לפיה היתה בטוחה מעל לכל ספק שהתובע הוא אבי הקטינה. מקובלת עלי עוד גרסתה לפיה אמנם קיימה בעת הרלוונטית יחסי אישות עם גבר אחר, אלא שביחסיה עם התובע "נקרע הקונדום" (ע' 21, ש' 24-11; וגם ע' 24, ש' 4)"**.

הדברים האמורים מקבלים משנה תוקף בשים-לב לאמור בסעיף 4 לכתבי-התביעה ל- "פס"ד הצהרתי להכרה באבהות" "מזונות, מדור וסעדים אחרים", ול- "החזקת הקטינה" מיום 13.04.2004, ולפיהם: **"התובעת גילתה לאחר מס' שבועות כי הינה בהריון, ואין לה כל ספק כי הנתבע הוא אבי ילדתה הקטינה, הואיל ובאותה עת התובעת לא הייתה בקשר כלשהו עם אף גבר אחר, למעט הנתבע"**.

בית המשפט המחוזי בחיפה בשבתו כבית-משפט לערעורים אזרחיים

עמ"ש 22629-03-20 א' נ' ב'

תיק חיצוני:

בתביעה למתן פסק-דין הצהרתי להכרה באבהות, המערערת אף טענה בסעיף 7, כי "לתובעת אין כל ספק כי הנתבע הינו אבי הקטינה מה גם קיים דמיון רב בין הנתבע לקטינה".

לא זו אף זו, מעיון בתיק עולה, כי המערערת חתמה ביום 29.02.2004 על תצהירים, אשר צורפו לכתבי-התביעה השונים, במסגרתם הצהירה בסעיף 2, כי: "הנני מצהירה כי כל העובדות המפורטות בכתב התביעה ובהרצאת הפרטים הינן נכונות למיטב ידיעתי", היינו, הצהרת המערערת הייתה למיטב ידיעתה ולא למיטב אמונתה, ודומני, כי אין צורך להכביר מילים על ההבדל הראייתי בין השתיים.

25. מן הצד האחר לא ניתן להתעלם מן העובדה, שהמשיב "שתק" במשך למעלה מעשור ולא פעל לביטול פסק-הדין הראשון. מחדלו זה יצר אצל המערערת הסתמכות על המזונות, ובנוסף יש ליתן את הדעת לכך שמזונות הקטינה אף "נאכלו".

מעיון מעמיק הן בפסק-דינו של בית משפט קמא, והן בתשתית הראייתית שנפרשה בפנינו עולה, כי יש להפריד בין שאלת מודעותו של המשיב לתחילת ההליכים לבין שאלת מודעותו להתקיימותם ולמתן פסק-הדין הראשון, שניתן בעניינם.

ודוק, בפסק-דינו של בית משפט קמא נקבע בפסקה 26 כך: "אישור מסירה נחתם ביום 20.4.2004 ומתנוססת עליו חתימה הנחזית להיות חתימת ידו של התובע (צורף לתצהיר הנתבעת, סומן נ/2). על פניו, השוואה חזותית בין חתימה זו לחתימת ידו של התובע על תצהירו, תגלה דמיון ניכר בין שתי החתימות – מבלי לקבוע מסמרות. בחקירתו השיב התובע לעניין זה: "זאת לא החתימה שלי" (ע' 17, ש' 22). בתצהירו (סומן ת/2) התובע לא התייחס למעמד קבלת התביעה /או לאישור המסירה כלל". (ההדגשות אינן במקור).

משמעות האמור היא שבית משפט קמא נמנע מלקבוע ממצא בנוגע לשאלה האם אותה חתימה על אישור מסירת כתבי-הטענות של המערערת בהליך עובר למתן פסק-הדין הראשון היא חתימתו של המשיב.

דא עקא, על אף שבית משפט קמא נמנע מלקבוע ממצא לגבי האמור, ואף נמנע מלבחון הסוגיה כדבעי, קבע הוא בפסקה 27 לפסק-דינו, כי "לפיכך אין בידי לקבל את טענות התובע בהקשר זה, ויש לקבוע שלא נפל פגם במסירת התביעה או בפסק הדין באופן שמקים עילה לביטולו מחובת הצדק".

בית המשפט המחוזי בחיפה בשבתו כבית-משפט לערעורים אזרחיים

עמ"ש 20-03-22629 א' נ' ב'

תיק חיצוני:

דומני, כי אין צורך להכביר מילים על משמעות חסרים אלו, בעיקר שעה שמדובר בהליך בגדרו היתה צריכה להתברר שאלת האבהות וגזירת המזונות הקבועים כפועל-יוצא מקביעת האבהות, וברי, כי המצב אליו הגיעו הצדדים ממחיש בבירור את האמור.

בל-נשכח, כי גם אילו היו נקבעים מסמרות בנוגע לסוגיה זו, יש לזכור כי תקנה 201 רישא לתקנות סדר הדין האזרחי, מורה:

"ניתנה החלטה על פי צד אחד או שניתנה באין כתבי טענות מצד שני, והגיש בעל הדין שנגדו ניתנה ההחלטה בקשת ביטול תוך שלושים ימים מיום שהומצאה לו ההחלטה, רשאי בית המשפט או הרשם שנתן את ההחלטה - לבטלה, בתנאים שייראו לו בדבר הוצאות או בענינים אחרים, ורשאי הוא, לפי הצורך, לעכב את ההוצאה-לפועל או לבטלה [...]"

היינו, המועד הקובע להגשת בקשה לביטול החלטה הוא מיום קבלתה, וזאת להבדיל מן המועד בו נמסר כתב-הטענות לאותו בעל-דין.

באשר לשאלת מודעותו של המשיב לקיום ההליכים ולמתן פסק-הדין הראשון, מצא בית משפט קמא, כי קיים קושי בקביעת מסמרות בדבר הסיבות לשיהוי בו נקט המשיב, כמו גם בקביעת המועד בו נודע למשיב קיומו של פסק-הדין הראשון. ר' פסקה 33 לפסק-דינו של בית משפט קמא:

"במישור העובדתי יתקשה בית המשפט לקבוע ממצא מן המונח בפניו. בתצהירו (סומן ת/2) התובע אינו מתייחס כלל למועד בו קיבל לידי את פסק הדין, אם בכלל, או לחילופין למועד בו נודע לו על קיומו. גם בחקירתו הנגדית לא היה די כדי לשפוך אור על הדברים. אמנם התובע עומת עם חתימתו כנטען על אישור מסירת כתב התביעה, אך שאלת המועד בו ידע, או אמור היה לדעת, על מתן פסק הדין עלתה באופן אגבי ו"סמלי" ומבלי שהובילה לממצא כלשהו..... גם מחקירתו הנגדית של הנתבעת לא עלה בידי מי מהצדדים להפיק ממצא מבוסס דיו...." (ההדגשה אינה במקור).

ראשית, יודגש, כי קיימת נפקות ממשית לתוצאת ההכרעה עת מתקשה בית משפט לקבוע קביעות עובדתיות הואיל וברי, כי הדבר משפיע על הטיית מאזן ההסתברויות. דומני, כי בנסיבות העניין

בית המשפט המחוזי בחיפה בשבתו כבית-משפט לערעורים אזרחיים

עמ"ש 20-03-22629 א' נ' ב'

תיק חיצוני:

שבפנינו העדר היכולת לקבוע מסמרות בדבר המועד בו נודע למשיב על קיומו של פסק-הדין הראשון, מטה את הכף לטובתו.

שנית, סבורני, כי על אף שאכן קיים קושי לא מבוטל לקבוע קביעות עובדתיות בסוגיה האמורה, לא ניתן לומר שהדבר בלתי-אפשרי – נהפוך הוא – ניתן וצריך לעשות כן, ואפרט.

מוקשית לטעמי קביעה לפיה ידע המשיב על התנהלות ההליך או על מתן פסק-הדין הראשון, גם נוכח טענת המשיב, כי החתימה על אישור המסירה מיום 20.04.2004 אינה שלו, והן בשים-לב לעדותה של המערערת בפני בית משפט קמא ביום 11.02.2019.

ר' עמ' 24-25 לפרוט':

- ש"ש. בפעם האחרת שנפגשת איתו אמרת לו שיש פס"ד ואתה חייב כסף?
ת. לא אבל הוא יודע מזה מן הסתם.
ש. הוא לא יודע
ת. איך אבל הוא חתם, על תצהיר על זימון לבית משפט
ש. אבל על פס"ד הוא חתם?
ת. לא
ש. האם אי פעם במפגשים איתו אמרת לו שיש פס"ד על כספים?
ת. לא".

דבריה הכנים של המערערת בעדותה זו, אף מצביעים על נכונות דבריו של המשיב באשר למצבו הבלתי-יציב, ר' עמ' 23 לפרוט', שו' 6-7:

- ש"ש. אז למה לא עירבת את הילדה?
ת. איך אני יכולה לערב אותה אם הוא לא יציב"

בנוסף יש ליתן את הדעת להחלטת כב' השופטת ר. ברגמן, מבית המשפט לענייני משפחה בקריות, ביום 05.12.2005, על בקשתה של המערערת מיום 29.11.2005, למתן פסק-דין בהיעדר הגנה בעניין הכרה באבהותו של המשיב, לפיה: "לאור חלוף הזמן תבוצע המצאה נוספת של כתבי בי דיין" – החלטה שאיננו יודעים מה עלה בגורלה, שעה שהמערערת לא סיפקה לבית המשפט כל מידע לגביה. עת דומה, כי משקיבלה היא את סעד המזוונות, נזנחה או למצער נשכחה תביעת

בית המשפט המחוזי בחיפה בשבתו כבית-משפט לערעורים אזרחיים

עמ"ש 20-03-22629 א' נ' ב'

תיק חיצוני:

האבהות, והדברים האמורים אף עולים בקנה אחד עם העובדה שהמערערת לא אמרה לקטינה מעולם, כי המשיב הוא אביה.

בנוסף מן המידע שצירף המוסד לביטוח לאומי עולה, כי על אישורי המסירה מיום 23.06.2005, מיום 07.02.2006, ומיום 14.09.2009 לא קיימות חתימות של המשיב.

עוד עולה, כי ביום 17.10.2010 הוגשה לרשם ההוצאה-לפועל על-ידי המוסד לביטוח לאומי בקשה בדבר "אישור מסירה כדין בתאריך 08.07.2010....", בשים-לב שעל אישור המסירה נרשם, כי המשיב "סרב לחתום על הטופס. לדבריו לא נכח כלל בדיונים ולא יודע על החוב". רשם ההוצאה-לפועל, מר בן שלו, קבע ביום 19.10.2010 כך: "בנסיבות המתוארות לא ניתן להיענות לבקשה. לא ברור אלו מסמכים הוגשו לחייב במעמד המפגש, והבקשה לא נתמכה בתצהיר ערוך כדין".

סבורני, כי אם לא מצא רשם ההוצאה-לפועל לנכון לפעול על סמך האמור, מקל וחומר שאין אנו יכולים לקבוע מסמרות בסוגיה מכרעת מעין זו שבענייננו על סמך אותו מידע.

עוד ובנוסף עולה, כי רק בתאריך 08.05.2011 בוצעה למשיב המצאה מלאה על-ידי המוסד לביטוח לאומי, אשר בעקבותיה אף הוטלו עליו, במסגרת תיק ההוצל"פ, הגבלות ומגבלות רבות.

יצוין, כי דבריו של המשיב בעדותו בפני בית משפט קמא, ביום 11.02.2019, עולים בקנה אחד עם האמור לעיל, ר' עמ' 17 לפרוט', שו' 19-31:

- ש" . התביעה הוגשה ב-13.4.2004 כלומר היא היתה כבר בת שנתיים אתה
קיבלת את התביעות?
ת. לא
ש. יש אישור מסירה מ-20.4.04.
ת. זאת לא החתימה שלי
ש. אתה חתום... ידעת על התביעה? ידעת שיש תביעה לאבהות?
ת. בשלב מאוחר יותר לא ב-2004.
ש. מתי ידעת?
ת. מאוחר יותר כשרציתי לחדש את הרישון או חשבון בנק
ש. ידעת שהיתה פס"ד למזונות?
ת. לא ידעתי עד שהיתי צריך להוציא חשבון בנק או רישון

בית המשפט המחוזי בחיפה בשבתו כבית-משפט לערעורים אזרחיים

עמ"ש 22629-03-20 א' נ' ב'

תיק חיצוני:

- לא יודע אולי מישהו אחר קיבל את זה.
ש. יש פה חתימה על התצהיר וזה די דומה.
ת. אני יכול לרשום כל שם אבל זה לא החתימה שלי".

על כן, ובשים-לב לכך שבית משפט קמא נמנע מלקבוע המועד בו ידע המשיב על פסק-הדין הראשון, סבורני, כי המועד בו ניתן לקבוע שהמשיב ידע אודות פסק-הדין הראשון הוא ביום 08.05.2011.

הגם שדומה, כי אין כל מחלוקת על כך שהמערערת הציעה למבקש לערוך בדיקת אבהות כבר לאחר לידת הקטינה, והמשיב סירב מטעמים כאלו ואחרים, ולעיתים נדמה, כי המשיב אף סבר, כי הקטינה היא בתו, אין בכך כדי לשנות מן הקביעה העובדתית האמורה באשר למועד בו ידע המשיב אודות פסק-הדין הראשון הואיל ומדובר בסוגיות שונות לחלוטין, הן מן הפן האישי והן מן הפן המשפטי – ראייתי.

יתרה מכך, אין בידי לקבל את טענת המערערת, לפיה העובדה שהמשיב לא נענה לבקשותיה לערוך בדיקת אבהות, פגעה ביכולתה לתבוע את אביה של הקטינה הואיל ודומה, כי דבר לא עצר בעדה לעשות כן מבעוד מועד, וזאת אף נוכח האמור לעיל באשר ל"זניחת" תביעת האבהות, ובשים-לב לעדותה בפני בית משפט קמא, מיום 11.02.2019, עמ' 21 לפרוט':

- ש" זה נכון שהיו לך עוד מערכות יחסים נוספים באותה תקופה
ת. כן היה לי
ש. כמה גברים?
ת. אחד נוסף
ש. למה סברת שזה התובע דווקא שהיה אחראי לתוצאה של הילודה ולא הגבר האחר שהיית איתו גם ביחסים?
ת. קודם כל הייתי עם אמצעי מניעה והם נקרעו
ש. איתו?
ת. כן וזאת הסיבה שגרמה לי לחשוב שהוא האבא
ת. ועם הגבר האחר היחסים גם היו מוגנים?
כן
ש. זה נכון שאיתו היה רק מגע מיני אחד?
ת. נכון

בית המשפט המחוזי בחיפה בשבתו כבית-משפט לערעורים אזרחיים

עמ"ש 22629-03-20 א' נ' ב'

תיק חיצוני:

- ש. ועם הבחור האחר?
- ת. זאת לא שאלה שאתה צריך לדעת
- ש. ולמה אתה סבור שההוא לא קשור
- ת. כי הקונדום לא נקרע
- ש. באיזה שנה התוידדת לנושא ההריון?
- ת. ב-2002, לא זוכרת. הבת שלי נולדה ב-2003 אז אהה כן
- ש. הוא העיד שמיד איך שסיפרת לו שהוא האבא הוא הטיח בפניך שהוא לא האב מה עשית עם המידע הזה?
- ת. מה אני יכולה לעשות עם המידע הזה כשאני יודעת שהקונדום נקרע?
- ש. לא חשבת שזה הגבר השני
- ת. לא כי הקונדום נקרע
- ש. ולימים לאחר בדיקת האבהות, אחרי שגילית שהוא לא האבא עדכנת את הגבר האחר שהוא האבא?
- ת. עברו 16 שנה, ונזק נעשה בעניין ואני לא עידכנתי אותו"

יחד עם זאת, לא ניתן להפחית בחשיבותה של הסתמכות המערערת על פסק-הדין הראשון, וחלוף השנים הרבות, מאז שהוא ניתן, שעה שדומני, כי אין צורך להכביר מילים על מקומו של אינטרס ההסתמכות על פסקי-דין חלוטים במחוזותינו.

אפנה לדבריה של כב' השופטת דפנה ברק-ארז ב-רע"א 2295/21 אנה סליטה נ' גל מהנדסים אי.אן.ג'י. בע"מ, 05.10.2021, פסקאות 12-13:

"כידוע, על המבקש ארכה להגשת ערעור בחלוף המועד לכך, להצביע על "טעמים מיוחדים" המצדיקים קבלת בקשתו. כך על פי תקנה 528 לתקנות הישנות, אשר עמדה בתוקף בעת שהגישה המערערת את בקשתה לבית המשפט המחוזי; כך גם על פי הדין החל עתה (ראו תקנה 176(ב) לתקנות החדשות, שעל פיה נדרשים "טעמים מיוחדים" לסטיה ממועד הקבוע בחיקוק). טעמים מיוחדים אלו ייבחנו בהתאם לנסיבותיו של כל מקרה ומקרה, תוך התייחסות, בין השאר לטעם לאיחור בהגשת הערעור, למשכו, למהות ההליך, לסיכוייו הלכאוריים ולמידת ההסתמכות של בעל הדין שכנגד על סופיות הדיון (ראו: רע"א 3776/16 גנים נ' רחל, [פורסם בנבו] פסקה י' (15.8.2016) (להלן: עניין גנים); רע"א

בית המשפט המחוזי בחיפה בשבתו כבית-משפט לערעורים אזרחיים

עמ"ש 20-03-22629-א' נ' ב'

תיק חיצוני:

1054/21 בן מרדכי נ' אלוני, [פורסם בנבו] פסקה 14 (25.3.2021); חמי בן-
נון וטל חבקין הערעור האזרחי 163-182 (מהדורה שלישית, 2012)...
שנית, התנהלותם של הצדדים מלמדת כי בנסיבותיו הייחודיות של
המקרה קשה לטעון להסתמכות חזקה על סופיות הדין. כזכור, בית
משפט השלום נעתר בעבר לבקשת המשיבה לביטול פסק הדין שניתן
נגדה לאחר שבא-כוחה לא התייצב לדיון, תוך התחשבות בנסיבות
אישיות (שאינן בעלות משקל סגולי משמעותי יותר מאלה שעליהן
הסתמכה המערערת, אם לא להפך). (ההדגשה אינה במקור).

מקל וחומר בענייננו, שעה שמדובר על ביטול פסק-דין שניתן לפני קרוב לשני עשורים,
ושעה שהסתמכותה של המערערת על פסק-הדין הראשון היתה מוחלטת ומלאה.

26. יודגש, כי הגם, שכלל חובת המזונות המוטלת על אדם נובעת מהוראות סעיף 3(א) לחוק לתיקון
דיני המשפחה (מזונות), התשי"ט-1959, אשר קובע כך:

**"אדם חייב במזונות הילדים הקטינים שלו והילדים הקטינים של בן-זוגו
לפי הוראות הדין האישי החל עליו, והוראות חוק זה לא יחולו על מזונות
אלה".**

בענייננו נובעת חבותו של המשיב מפסק-הדין, שניתן על-ידי בית המשפט לענייני משפחה בקריות,
ואשר בנוגע אליו חדל המשיב מלפעול, בתקופה שבין היוודע לו קיומו של פסק-הדין, ביום
08.05.2011, ועד ליום 26.05.2014, בו הוגשה תביעת המשיב לבירור אבהות.

אדגיש שוב, ובענייננו קיימת לעובדה זו משמעות מכרעת – פסק-הדין הראשון בעניין חבותו של
המשיב לשלם מזונות לקטינה ניתן בשל העדר הגנה, עת לא ניתנה כל הכרעה בנוגע לתביעת
האבהות. ודוק, המשיב מעולם לא נרשם או הוכרז כאביה של הקטינה.

27. בשולי הדברים אולם לחלוטין לא בשולי חשיבותם, אדגיש, כי האופן בו התקבל פסק-הדין
הראשון מוקשי בעיניי, וזאת מכיוון שניתנה פסיקתה לגבי מזונות, מבלי שתקבע אבהותו של
המשיב, לא במקביל למתן הפסיקתה, ואף לא במועד סמוך אליה.

בית המשפט המחוזי בחיפה בשבתו כבית-משפט לערעורים אזרחיים

עמ"ש 20-03-22629 א' נ' ב'

תיק חיצוני:

אין – ולא יכול להיות חולק, כי השתתת חיוב במזונות קבועים בהעדר הגנה על בעל-דין שלא נרשם כאביו של קטין, ולא ניתן בעניינו פסק-דין המצהיר על אבהותו, לאחר שהוכחה כזו - אינה מידתית, וחוטאת במובהק לתכליות המצויות בבסיס דמי-המזונות.

28. על יסוד כל האמור לעיל, סבורני, כי בעוד שהתנהגותו של המשיב הייתה לכל היותר במחדל, היו מעשיה של המערערת אקטיביים ויזומים, שעה שבחרה לטעון בכתב-התביעה מושא פסק-הדין הראשון, כי **"...אין לה כל ספק כי הנתבע הוא אבי ילדתה הקטינה, הואיל ובאותה עת התובעת לא הייתה בקשר כלשהו עם אף גבר אחר, למעט הנתבע"** (ההדגשה אינה במקור), שעה שהמצואות הנכוחה שונה בתכלית.

אין, ולא יכול להיות חולק, כי לו הייתה המערערת מציגה במסגרת תביעתה הראשונה את עמדתה הנוכחית, לפיה ככל הנראה הרתה ממערכת יחסים קודמת שניהלה במועדים הרלוונטיים אך בשל העובדה, כי אמצעי-ההגנה בו נעשה שימוש עם המשיב נקרע, סבורה היא, כי המשיב הוא אביה של הקטינה, השתלשלות האירועים הייתה שונה.

אמנם, אין אני מתערב בקביעת בית משפט קמא, לפיה האמינה המערערת, כי המשיב הוא אביה של בתה, סבור אני, כי היה על המערערת למסור גרסה מלאה ונכונה באשר לנסיבות הריונה, שעה שכאמור לעיל, המידע המלא היה מצוי בידיה – ובידיה בלבד, ולמנוע את תחילת היווצרותה של התאונה המשפטית.

לפיכך, סבור אני, כי מידת אחריותם של כל אחד מן הצדדים מוגשמת באופן המיטבי בקביעה, לפיה הגם שפסק-הדין הראשון בוטל, המערערת תישא בחוב כלפי המוסד לביטוח לאומי לתקופה החל מיום מתן פסק-הדין הראשון, 28.07.2004, ועד ליום 08.05.2011, והמשיב יישא בחוב החל מיום זה ועד ליום 26.05.2014.

אדגיש, כי קביעה זו אף מעוגנת בתשתית הראייתית, וחשוב לא פחות, במצואות הנכוחה.

29. על יסוד האמור, סבור אני, כי יש לקבל חלקית את ערעורה של המערערת באופן שייקבע, כי הגם שפסק-הדין הראשון בוטל, המערערת תישא בחוב כלפי המוסד לביטוח לאומי לתקופה החל מיום מתן פסק-הדין הראשון, 28.07.2004, ועד ליום 08.05.2011, והמשיב יישא בחוב החל מיום זה ועד ליום 26.05.2014, וכך אציע לחבריי.

בית המשפט המחוזי בחיפה בשבתו כבית-משפט לערעורים אזרחיים

עמ"ש 20-03-22629 א' נ' ב'

תיק חיצוני:

30. בנסיבות העניין, סבור אני, כי אין ליתן צו להוצאות.

31. אף אני, כבית משפט קמא, סבור, כי על המוסד לביטוח לאומי לעשות כל שלאל ידו על-מנת לפטור את הצדדים מן החוב האמור, וזאת נוכח נסיבותיו המיוחדות של תיק זה, ובשים-לב לעובדה, כי הגם שהמשיב אינו אביה של הקטינה, דמי-המזונות נאכלו על-ידה, ואומר ברחל בתך הקטנה, כי זו טובתה של הקטינה.

בעניין זה אף אפנה לדבריו של עורך-הדין טל בדש, מן המשרד הראשי של המוסד לביטוח לאומי וחבר וועדה לבחינת חובות, בעדותו בפני בית משפט קמא, ביום 11.02.2019, עמ' 13, שו' 30-31:

**"ש. אם בית משפט ימליץ למחוק אתם תיקחו את זה בחשבון?
ת. כן".**

32. ניתנה לי היום ההזדמנות לעיין בחוות-דעתה של חברתי, השופטת ע. ורבנר, אך גם לאחר שנתתי דעתי לאמור בה, נותרתי בדעתי, לפיה, יש לקבל חלקית את ערעורה של המערערת באופן שייקבע, כי הגם שפסק-הדין הראשון בוטל, המערערת תישא בחוב כלפי המוסד לביטוח לאומי לתקופה החל מיום מתן פסק-הדין הראשון, 28.07.2004, ועד ליום 08.05.2011, והמשיב יישא בחוב החל מיום זה ועד ליום 26.05.2014.

על יסוד כל האמור במסגרת פסק-דיני, אין בידי להסכים עם עמדתה של חברתי, השופטת ע. ורבנר, כי **"מידת אחריותו של המשיב ליצירת החוב הינה משמעותית ואינה פחותה ממידת אחריותה של המערערת"** ואפנה לדבריו של כב' השופט א. שטיין ב-ע"א 765/18 שמואל חיון נ' אלעד חיון (01.05.2019), פסקאות 26-31:

"סבורני, כי שקרים אלו של בעל דין הנוגעים לעניינים המצויים בליבת המחלוקת – הם לבדם – צריכים היו לשמש בסיס לדחיית תביעתו ללא צורך בניתוח ראיות נוספות. דחיית התביעה בשל שקרים אלו היתה – ועודנה – תוצאה מתחייבת לנוכח שלושה כללים שעניינם פרוצדורה וראיות. מדובר בכללים ידועים ומושרשים, אך הפעלתם נתונה במידה רבה לשיקול דעתה של הערכאה הדיונית, ומסיבה זו – כך נראה לי – היא לא יצרה עדיין נורמות כלליות ותקדימים מחייבים...."

בית המשפט המחוזי בחיפה בשבתו כבית-משפט לערעורים אזרחיים

עמ"ש 22629-03-20 א' נ' ב'

תיק חיצוני:

מבין כללים אלו, הכלל הבסיסי והעתיק ביותר הוא חזקה ראייתית הקובעת כי מי שמשקר ביודעין בדבר אחד, משקר בכל עדותו: *Falsus in Uno, Falsus in Omnibus*. חזקה זו מהווה חלק מהמשפט המקובל האנגלי שמשמש מסד לדיני הראיות הנהוגים במקומותינו. היא עברה גלגולים שונים ורוככה במרוצת השנים....

חזקת השקר נועדה לקרב את בית המשפט לגילוי האמת, אך היא עושה יותר מכך. מטרתה האחרת היא לבטל את התמריץ של בעל דין למסור לבית המשפט גרסת שקר שמיטיבה עם עצמו ועל ידי כך לנצל לרעה את ההליך השיפוטי....בטרם אסיים את הדיון בחזקת השקר, אשוב ואבהיר, כי חזקה זו מטפלת, בראש ובראשונה, בבעל דין שמוסר עדות שקר ביודעין כדי לנצח במשפט; והכוונה כאן היא לעדות שקר בעניין מהותי ומרכזי לליבת המחלוקת, ולא רק ב"תיבול" בשקרים של עדות שרובה אמת לאמיתה".

כאמור כבר לעיל, הגם שאין אני מתערב בקביעת בית משפט קמא, לפיה האמינה המערערת, כי המשיב הוא אביה של בתה, סבור אני, כי הייתה חובה על המערערת למסור גרסה מלאה ונכונה באשר לנסיבות הריונה, שעה שכאמור לעיל, המידע המלא היה מצוי בידיה – ובידיה בלבד, ולמנוע את תחילת היווצרותה של התאונה המשפטית.

הדברים האמורים מקבלים משנה תוקף בעת קריאת פסקה 7 לפסק-דינה של חברתי השופטת ורבנר, ולפיה ".... שכן אין לבית-המשפט אלא את שעניו רואות ואת שנאמר לו....", למרות שלדידה, יש באמור כדי להטות את המשקולות לחובתו של המשיב, ולכך אין בידי להסכים.

בעוד חברתי, השופטת ורבנר סבורה, בפסקה 8 לפסק-דינה, כי יש להפחית מחלקה של המערערת ב"תאונה המשפטית" גם מכיוון ש"....כיום המערערת והקטינה אף אינן יכולות להגיש תביעה כספית רטרואקטיבית כלפי מאן-דהוא אחר, שאולי הוא אביה של הקטינה", סבור אני, כי אין למערערת להלין אלא על עצמה. העובדה שהמערערת קיימה קשר מיני עם שני גברים, למצער - כלשונה, באותה תקופת זמן, הייתה ידועה לה – ורק לה, ומכאן היו פתוחות בפניה במועדים הרלוונטיים שלל אפשרויות פעולה.

בית המשפט המחוזי בחיפה בשבתו כבית-משפט לערעורים אזרחיים

עמ"ש 20-03-22629 א' נ' ב'

תיק חיצוני:

הגם שקיימת חשיבות לא מבוטלת להעביר מסר לפיו התעלמות מכתבי בי-דין לא תאפשר לאחר שנים רבות, התנערות מתוצאות ההליך האמור, קיימת **חובה** על בתי המשפט להעביר מסר ברור, לפיו על בעל-דין ליתן גרסה נכונה ומלאה, בעיקר עת מצויות העובדות בידיו בלבד, ומקל וחומר בסוגיות הרות-גורל כבענייננו.

לאור המקובץ, סבור אני, כי הטלת אחריות זהה על שני הצדדים במקרה שבפנינו, מקפחת את המשיב, אינה מעוגנת בתשתית הראייתית, ומעבירה מסר שגוי.

סארי ג'יוסי, שופט –

אב"ד

השופטת עפרה ורבנר

1. מצטרפת אני לדעתו של חברי, אב בית-הדין, כב' השופט ג'יוסי כי עסקינן ב"תאונה משפטית", שתוצאותיה צריכות לנבוע מהתנהלות הצדדים שיצרו תאונה זו. ככל שהייתי סבורה כי המשיב לא קיבל את כתב התביעה בשנת 2004, שבהתייחס אליו, ובהעדר הגנה, ניתן פסק-הדין שחייבו במזונות, הרי וודאי שהתוצאה שאליה הגיע חברי, אב בית-הדין, כב' השופט ג'יוסי, היתה מקובלת עלי, שכן אזי הבעייתיות בהתנהלות המשיב הינה רק מהמועד שבו יש הוכחה כי קיבל את פסק-הדין באמצעות הליכי הוצאה-לפועל בהם נקט המוסד לביטוח לאומי. יתר על-כן, לו הקביעה העובדתית היתה שהמערער לא קיבל את כתב התביעה, היה אף מקום לשקול ביטול החיוב מחמת הצדק. אלא שלא אלה הם פני הדברים מבחינה עובדתית.

בית המשפט המחוזי בחיפה בשבתו כבית-משפט לערעורים אזרחיים

עמ"ש 20-03-22629 א' נ' ב'

תיק חיצוני:

2. הנני סבורה שבהתאם לתשתית העובדתית שנקבעה על-ידי בית-משפט קמא, ובה אין אנו מתערבים, ולאור התנהלות המשיב לאורך כל הדרך מאז נודע לו על קיומו של פסק-הדין, עולה בבירור כי המשיב קיבל את התביעה בשנת 2004.
- בכל הקשור לקביעת בית-משפט קמא, נראה כי גם התרשמותו היתה כי אין לקבוע שנפל פגם כל שהוא במסירת התביעה או בפסק-הדין שניתן בעקבות אי-התייצבות המערער לדיון, ואי-הגשת כתב הגנה, באופן שמקים עילה לביטול מחמת הצדק.
- בהקשר לכך ציין בית-משפט קמא כי לראשונה טען המשיב בחקירתו שלא חתם על אישור המסירה, הגם שקיים דמיון ניכר בין חתימתו על תצהירו לבין החתימה המופיעה על אישור המסירה, והגם שטענה כזו לא מופיעה בתצהירו-ת/2 (עיין סעיפים 26-27 לפסק-הדין של בית-משפט קמא).
3. מעבר לכך, התביעה בבית-משפט קמא ב-תלה"מ 17-07-40475 אינה התביעה הראשונה בעניינם של הצדדים.
- בתביעות הקודמות שהוגשו על-ידי המשיב, ושארף בהם היה מיוצג, לא נטען מעולם כי המערער לא קיבל את כתב התביעה בשנת 2004, ולא נטען כי המערער אינו חתום על אישור מסירה, ועיון בכתב התביעה ובפרוט' הדיון ב-תמ"ש 15-06-32225 מצביע לדעתי בבירור כי אין למערער טענה שלא קיבל את כתב התביעה בשנת 2004, לכל היותר טענתו היתה כי לא קיבל את פסק-הדין.
- הטענה ב-תמ"ש 15-06-32225 היתה כי יש לבטל את פסק-הדין, מאחר והמשיב אינו אבי הקטינה, ולא מאחר ולא קיבל את כתב התביעה בשנת 2004, והעתק מאישור המסירה צורף לכתב ההגנה ב-תמ"ש 15-06-32225, והמשיב לא העלה בעת הדיון שהתקיים ב-16/1/27, לפני כבי' השופט נאמן, טענה כל שהיא באשר לאי-קבלת כתב התביעה, ופרוטוקול הדיון מ-16/1/27 מדבר בעד עצמו.
- יתר על-כן, גם בתביעה ב-תלה"מ 17-07-40475, לא טען המערער כי לא קיבל את כתב התביעה, וכי בשל כך הוא מבקש לבטל את פסק-הדין, אלא הטענה היתה שיש לבטל את פסק-הדין מאחר ואינו אבי הקטינה.
- לכתב התביעה צירף המערער כאחד הנספחים את בקשתו למחיקת חוב מזונות שהוגשה לוועדה למחיקת חובות במוסד לביטוח לאומי, והנושאת תאריך 2/5/16, וממנה עולה בבירור כי המערער ידע על הליך המזונות וקיבל את כתב התביעה, אולם לטענתו בשל מצבו הנפשי, לא עלה בידו להגיש כתב הגנה (ובלשון הפניה למוסד לביטוח לאומי: "למרבה הצער, בשל המצב הנפשי הקשה שבו היה שרוי מרשי סמוך למועד שבו הוגש כתב התביעה נשוא הליך המזונות... נבצר ממרשי להגיש כתב הגנה בהליך המזונות, ולפיכך ביום 28/7/04 ניתן פסק-דין בתובענת המזונות בהעדר הגנת מרשי").

בית המשפט המחוזי בחיפה בשבתו כבית-משפט לערעורים אזרחיים

עמ"ש 20-03-22629 א' נ' ב'

תיק חיצוני:

משכך, ומשברור שהמערער ידע משנת 2004 על התביעה למזונות שהוגשה כנגדו, הרי התעלמות מתביעה זו לאורך שנים אינה התנהלות שיש לקבלה.

4. המערערת הגישה תביעתה לאבהות ומזונות כלפי המשיב בתום לב ומסיבה עניינית בשנת 2004 (ובית-משפט קמא ציין בפסק-הדין כי הוא מקבל כאמין את נימוק המערערת מדוע סברה שדווקא המשיב הינו אבי הקטינה, הגם שקיימה קשרים גם עם גבר נוסף), והמשיב התעלם מזימונו לדיון, והתעלם מאחריותו המוסרית והמשפטית לבדוק אם יש ממש בטענה כי הוא האב, וכאשר אין מחלוקת כי המערערת והמשיב ניהלו ביניהם קשר זוגי עובר ללידת הקטינה. כתב התביעה נמסר לידי המשיב ב-20/4/04, והמשיב התעלם ממנו ולא הגיש כתב הגנה. אין אף מחלוקת, והדברים עולים מפרוטוקול הדיון מ-27/1/16 ב-תמ"ש 15-06-32225, כי המשיב קיבל תמונות של הקטינה, וכי היתה תקופה שהוא סבר כי המדובר בילדה שלו, לטענתו מאחר ואמו וכן המערערת גרמו לו להאמין שזו בתו.

5. התעלמות מופגנת זו של המשיב אינה מאפשרת ביטול מלא של החיוב הכספי, למעלה מ-10 שנים לאחר שניתן פסק-הדין המחייבו בתשלום מזונות, וזאת לגבי חיובי העבר. בית-משפט קמא ציין כי הוא מבטל את פסק-הדין מכוח שיקול הדעת המסור לו, אולם בית-המשפט העליון הכיר במשקל שיש ליתן להתעלמות בעל דין מהליך, במסגרת שיקול דעת בית-המשפט בבקשה לביטול פסק-דין שניתן במעמד צד אחד, גם כאשר סיכויי הצלחת התביעה גבוהים, כפי שהם גבוהים בעניינו של המשיב, שהסתבר שאינו אבי הקטינה. ב-רע"א 706/15 המועצה המקומית באר יעקב נ' עו"ד מרדכי שלו-המנהל המיוחד של העמותה (22/4/15) נפסק:

"...ככלל יינתן משקל רב יותר לשאלת סיכויי ההגנה אך ייתכנו מקרים בהם מחדלו של בעל הדין הוא כה משמעותי עד שיאפיל על שאלת סיכויי הגנתו, ויש להבחין בהקשר זה בין המקרים בהם סיבת ההיעדרות נעוצה באי הבנה או אף רשלנות מסוימת לבין המקרים בהם ההיעדרות מקורה ב"התעלמות מדעת מההליך השיפוטי" שמקורה בזלזול בבית-המשפט וללא כל סיבה סבירה (רע"א 7657/11 גריסרו נ' ברמן, פסקה 11 (18.6.2012); רע"א 1957/12 חלה נ' כהן, פסקה 10 (22.5.2012); ע"א 1782/06 משרד הבינוי והשיכון נ' סולל בונה בע"מ, פסקה 6 לפסק-דינו של השופט (כתוארו אז) א' גרוניס (6.4.2008) והאסמכתאות שם)"
[ההדגשה אינה במקור, ע.ו.]

ועיין לעניין זה ב-רע"א 5736/15 דורון עובד נ' פקיד שומה טבריה (8/10/15); רע"א MARINA FOR נ' SHAHEEN LIL-MANTOGAL AL GHIZIEH 4405/15

בית המשפט המחוזי בחיפה בשבתו כבית-משפט לערעורים אזרחיים

עמ"ש 20-03-22629 א' נ' ב'

תיק חיצוני:

GENERAL TRADING, בפסקה 6 (8/9/2015); וב-רע"א 2158/15 מאליק מוסטפא עיסא נ' ריפעת סרסור, בפסקה 3 (2/6/2015).

ועיין גם בפסק-דינו של כב' השופט סולברג ב-רע"א 1273/15 מאירפלד השקעות וניהול בע"מ נ' סטרפלאסט תעשיות 1967 בע"מ (21/4/15) לעניין ביטול פסק-דין מחמת שיקול דעת, כאשר גם אם יש סיכויים סבירים להצליח בהגנה, אין להתעלם מנסיבות אי-ההתייצבות ומהתנהלות בלתי ראויה במשך תקופה כל כך ארוכה (בפסקה 29 לפסק-הדין).

6. משנקבע כי לא נפל פגם במסירת התביעה למשיב, הרי הנפקות צריכה להיות כי למשיב תרומה משמעותית ורבה ל"תאונה המשפטית", ובשל כך אין מקום לביטול מלוא החיוב הכספי שהושת עליו (להבדיל מביטול קביעת האבהות שהיא עניין של סטטוס).

שיקולי צדק אינם מאפשרים לבעל דין להתעלם מתביעת אבהות ומזונות שהוגשה נגדו, וזאת במשך שנים, ולאחר כעשור, לגלגל את תוצאות התעלמותו, על הצד שכנגד, שפעל במסגרת משפטית מקובלת ועל-פי סדרי הדין.

ההליך המשפטי איננו כחומר ביד נתבע - ברצותו מתגונן וברצותו מתעלם, מבלי שתהיה להתעלמות נפקויות ותוצאות.

המערערת הסתמכה על פסק-הדין שניתן בהעדר הגנה מטעם המשיב, לאחר שזה האחרון ידע על ההליך ונמנע בזמן אמת בסמוך ללידת הקטינה, או בסמוך להגשת התביעה לאבהות ולמזונות, לטעון כי אינו האב, לבצע בדיקת רקמות ולברר את הדברים לאשורם.

בהקשר לכך יש לציין את קביעת בית-משפט קמא כי הוא מקבל את עדות המערערת שהמשיב סירב להצעותיה לבצע בדיקת רקמות, וכי ברגע שהמשיב הסכים לבצע בדיקה כזו, היא הסכימה לכך באופן מיידי וללא תנאי, גם לאחר שחלפו כ- 10 שנים.

ספק אם הצהרה מלאה ומדויקת של המערערת במסגרת התביעה הראשונה ב-04' היתה משנה את תוצאות ההליך, כאשר המשיב בחר שלא להתגונן, לא להתייצב, ולא לבצע בדיקת אבהות, ולא התגונן מפני תביעת המזונות, אולם מאחר וקיים ספק בעניין זה, והוא מוטל לפתחה של המערערת, יש לקחת בחשבון גם עניין זה בעת שיקולי תרומתו של כל צד לאותה "תאונה משפטית".

בהקשר לכך תמימות דעים אני עם חברי אב בית-הדין כב' השופט ג'יוסי באשר לחשיבות שבהצהרת אמת לבית-המשפט.

עם זאת, אינני סבורה כי "קו פרשת המים" המחלק את האחריות לנזק שנגרם בשל ה"תאונה המשפטית" הינו דווקא 8/5/11, המועד בו הומצא למשיב כדין פסק-הדין במסגרת הליכי ההוצאה-לפועל שהמוסד לביטוח לאומי נקט בהם.

בית המשפט המחוזי בחיפה בשבתו כבית-משפט לערעורים אזרחיים

עמ"ש 20-03-22629 א' נ' ב'

תיק חיצוני:

יש לציין כי המשיב התעלם במופגן מההליך, לא רק באי-הגשת כתב הגנה, לאחר שקיבל את כתב התביעה, ואף לא טרח לברר את תוצאות ההליך, אלא גם ב-8/7/10 בוצע נסיון המצאה על-ידי המוסד לביטוח לאומי, והמשיב סירב לחתום.

הנני סבורה כי אין המדובר במחדל מזערי של המשיב, אלא בהתעלמות שיטתית ומתמשכת של המשיב מתביעה שהוגשה נגדו, והנזק החל במועד בו קיבל המשיב את כתב התביעה והתעלם ממנו, ולא הגיש כתב הגנה, ולא במועד בו קיבל את פסק-הדין.

אשר על-כן, הנני סבורה כי לכל הפחות המשיב והמערערת נושאים באחריות משותפת להתרחשות ה"תאונה המשפטית", ואיש מהם אינו יכול לרחוץ בנקיון כפיו, ותרומתם ל"תאונה המשפטית" צריכה להיות מחולקת במידה שווה, כך שבמחצית התקופה ממועד פסק-הדין ב-04' ועד מועד הגשת התביעה לאבהות ב-14' ישא המשיב, ובמחצית התקופה תישא המערערת.

7. מידת אחריותו של המשיב ליצירת החוב הינה משמעותית ואינה פחותה ממידת אחריותה של המערערת, בהתאם לתשתית העובדתית, כפי שנקבעה על-ידי בית-משפט קמא, וכפי שאף עולה מהתנהלותו של המשיב כאשר בוחנים את כל התיקים הרלוונטיים מאז 04'. הטלת אחריות לתוצאת "תאונה משפטית" על מי שנקט במדיניות התעלמות מכתב תביעה ומבירור תוצאות ההליך המשפטי, נחוצה אף משיקולי מדיניות משפטית, שכן אין לבית-המשפט אלא את שעיניו רואות ואת שנאמר לו, ומי שאינו טורח להתייצב בבית-משפט על-מנת לומר את דברו במועד, ולא מברר לאחר מכן מה אירע בתביעה שהוגשה כלפיו, ולא מנסה בזמן אמת לתקן את הטעון תיקון לגרסתו, אינו רשאי להשית על הצד שכנגד שפעל כדין וכמקובל את ההשלכות הכספיות של התנהלותו.

8. מזונות הקטינה נגבו על-ידי המערערת באמצעות המוסד לביטוח לאומי ונאכלו, וכיום המערערת והקטינה אף אינן יכולות להגיש תביעה כספית רטרואקטיבית כלפי מאן-דהוא אחר, שאולי הוא אביה של הקטינה. אי-ביטול כל החיוב הכספי של המשיב, הגם שאבהותו נשללה, ומשכך, ומאחר ואינו האב, אין הוא מחויב במזונות, נובעת מתרומתו לנוק הכספי שנגרם עקב ה"תאונה המשפטית". יש בקביעה זו כדי לשדר מסר כי מדיניות של התעלמות מכתב תביעה ו/או מזימון לדיון משפטי ומבירור תוצאותיו, לא תאפשר לאחר שנים רבות, התנערות מתוצאות ההליך ופגיעה בבעל-דין שכנגד שהסתמך בתום-לב על תוצאות ההליך. המשיב יכול היה להביא לבירור האמת במסגרת ההליך המשפטי בשנת 2004, ובחר שלא לעשות כן, ועל-כן, לדעתי, עליו לשאת במחצית מהנזק הכספי שנגרם בהתייחס לסכום המזונות ששולם

בית המשפט המחוזי בחיפה בשבתו כבית-משפט לערעורים אזרחיים

עמ"ש 20-03-22629 א' נ' ב'

תיק חיצוני:

באמצעות המוסד לביטוח לאומי בתקופה ממועד מתן פסק-הדין ב-04' ועד 26/5/14, מועד בו פעל לבירור האמת ועשה את המוטל עליו.

9. לצרכי השוואה, והגם שמדובר בעניין שונה במעט, הנני מפנה ל-בג"ץ 4913/18 זאב לנציצקי נ' בית-הדין הארצי לעבודה (19/4/20), בו נדונה שאלת התחולה או אי-התחולה למפרע של שינוי גיל, בכל הקשור לזכויות וחובות שהינן פועל יוצא מתיקון גיל. בהקשר לכך צוין בפסק-הדין, כי הגם שכאשר משתנה הגיל, וכעת ידוע הגיל האמיתי, וברור כי זה הגיל שהיה נכון גם בעבר, לא בהכרח תהא זכאות כספית או תישלל זכאות כספית, בשל הגיל, כפי שהיה לפני התיקון. בהקשר לכך צוין כי:

"מקובלת עלי גישת המוסד... שלפיה 'אמת ויציב-יציב עדיף'. לשון אחר, האמת ההיסטורית לחוד וההשלכה המשפטית של הקביעה המתוקנת של אמת זו לחוד. בכל מקרה, אין בהכרח חפיפה בין השתיים"

כחלק מהשיקולים שהוזכרו בעניין לנציצקי, קיימת התייחסות לחשש שזכאים לא יעשו מאמץ לנקוט הליך לשינוי גיל במועד המתאים על-מנת להגיש תביעה בזמן. בשינויים המחויבים לעניינם של הצדדים, היעדרות לבקשה לבדיקת אבהות לאחר שנים רבות, כאשר היתה אפשרות בזמן אמת לבצע את הבדיקה, ובעקבות תוצאות הבקשה ביטול מלוא החיוב הכספי, באופן שיש בו כדי לגרום נזק כספי לצד שכנגד, שנקבע כי פעל בתום לב, הינה בעייתית.

10. יחד עם זאת, וכפי שציין חברי כב' השופט ג'יוסי, הנני סבורה כי על המוסד לביטוח לאומי לשקול היעדרות לבקשות המשיב והמערערת שתוגשנה לאחר פסק-דין זה על-מנת לפטור אותם מהחוב, או לפחות מרובו, נוכח הנסיבות המיוחדות של תיק זה, כאשר, מחד גיסא, המשיב אינו אבי הקטינה, ומאידך גיסא, המערערת הסתמכה על פסק-דין שניתן כדין בכל הקשור לתשלום המזונות, וכאשר, במצטבר לכך, פעולות ממשיות של המוסד לביטוח לאומי לגביית החוב נעשו רק החל משנת 2010 ולא קודם לכן, ויתכן ולו המוסד לביטוח לאומי היה פועל קודם לכן במסגרת הליכי הוצאה-לפועל, הדברים היו שונים.

כמו-כן, אף אני סבורה כי אין מקום לחיוב בהוצאות בהליך זה.

בית המשפט המחוזי בחיפה בשבתו כבית-משפט לערעורים אזרחיים

עמ"ש 20-03-22629 א' נ' ב'

תיק חיצוני:

עפרה ורבנר, שופטת

השופט חננאל שרעבי

קראתי בעיון את חוות דעת חבריי, ומסכים אנוכי עם פסק דינו של חברי, האב"ד, כב' השופט ג'יוסי.

אכן דבריה של חברתי כב' השופטת ורבנר שובים את הלב בכל הקשור לידיעתו הלכאורית של המשיב על הגשת התביעה כבר בשנת 2004, אך קשה להתעלם מעדותו החד משמעית, שלא נדחתה על ידי השופטת קמא (ועמד על כך חברי בפסק דינו) כי החתימה על אישור המסירה מיום 20.4.2004 אינה חתימתו, וכי ידע על התביעה בשנים מאוחרות יותר כשרצה לחדש את רשיון הנהיגה שלו (עמ' 17 לפרו' שו' 21-26).

גרסה זאת של המשיב לא נסתרה אף על ידי המערערת עצמה, שלא ידעה בעדותה לספק פרטים על מסירת כתב התביעה למשיב, ואף לא וידאה עימו טלפונית בזמן אמת אם יודע על התביעה (עמ' 23 לפרו' שו' 18-24).

לא זאת אף זאת – אפילו ידע המשיב בזמן אמת (שנת 2004) על הגשת התביעה עדיין רלוונטית השאלה מתי קיבל לידי את פסק הדין שניתן בהעדר הגנה, וזאת בכדי לבחון את מחדלו בהגשת הבקשה לביטולו. יצויין כי המשיב אמר בעדותו בתיק קשור (תמ"ש 15-06-32225), שנשמעה ביום 27.1.2016, כי בשנת 2004 לא קיבל את פסק הדין, ואינו זוכר לאשורו מתי קיבל את פסק הדין (עמ' 3 לפרו' שו' 3).

על מועד ידיעתו המוכחת של המשיב לראשונה על פסק הדין לאשורו כבר עמד חברי השופט ג'יוסי ולא ארחיב, ועל בסיסה גם קבע את חלוקת הזמנים בין הצדדים לנשיאה בחוב שנוצר.

במצב דברים זה סבורני, כי החלוקה בין הצדדים בנטל החוב הכספי שנוצר אותה קבע חברי השופט ג'יוסי צודקת יותר, גם לנוכח "האשם" הלא קטן המוטל על המערערת בגרימת ה"תאונה המשפטית" עליה דיברו חבריי, וכידוע בית משפט לענייני משפחה שוקל גם שיקולי צדק {סעיף 8(א) לחוק בית המשפט לענייני משפחה תשנ"ה – 1995}.

אכן עסקינן במקרה חריג שראוי להתחשב בנסיבותיו. לכן אצרף גם אנוכי את קולי לקולות חבריי בפניה למוסד לביטוח לאומי להתחשב בנסיבות המקרה המיוחד, ולפטור את הצדדים מתשלום החוב האמור.

בית המשפט המחוזי בחיפה בשבתו כבית-משפט לערעורים אזרחיים

עמ"ש 20-03-22629 א' נ' ב'

תיק חיצוני:

חננאל שרעבי, שופט

הוחלט כאמור בפסק-דינו של השופט ס' ג'יוסי.

כל צד ישא בהוצאותיו.

מותר לפרסום בהשמטת שמות הצדדים ופרטים מזהים.

ניתן היום, י"ח כסלו תשפ"ב, 22 נובמבר 2021, בהעדר הצדדים.

ע. ורבנר, שופטת

ח. שרעבי, שופט

ס. ג'יוסי, שופט – אב"ד

שופטת עפרה ורבנר

בית המשפט המחוזי בחיפה בשבתו כבית-משפט לערעורים אזרחיים

עמ"ש 22629-03-20 א' נ' ב'

תיק חיצוני: